

ETISKA RÁÐIÐ

Ársfrágreiðing 2018

ETISKA RÁÐIÐ

Etiska ráðið
J.C.Svabosgøta 43
100 Tórshavn
Føroyar

Tlf: + 298 219484
T-postur: er@er.fo

www.etiskaradid.fo

Ársfrágreiðingin er teldutøk á heimasíðuni. [Trýst her.](#)

Útgivið, februar 2019

Innihald

Formæli	3
Uppgávan hjá Etiska ráðnum	5
Setan av ráðnum og hvør er í ráðnum	5
Ráðslimir	7
Skrivstova letur upp.....	9
Heimasíða.....	9
Búmerki	10
Fyrstu fetini	11
Frágeiðing um etikk.....	11
Far-Gen.....	11
Ílegusavnið	11
Vísindasiðseminevndin	12
Etisk trupulleikaøki viðvíkjandi Genomsekvensering	12
Nordic Committee on Bioethics	12
At broyta arvamassan hjá fólki (CRISPR)	13
Um framløgurnar	13
Virksemi.....	13
Etikkur og talgilding.....	14
Bóklingurin Etikkur – ein evnislýsing	15
Innkomin mál	16
Samstarv við onnur ráð.....	16
Hoyringarsvar	17
Ætlanir 2019.....	17
Fosturtøka og fosturdiagnostikkur.....	17
Linnandi viðgerð og deyðshjálp	17
Onnur evnir.....	18
Samanumtøka.....	18

Formæli

Hetta er fyrsta frágreiðing hjá Etiska ráðnum. Ársfrágreiðingin lýsir tey evnir, sum ráðið hevur arbeitt við farna árið. Fyrsti fundur hjá nýstovnaða ráðnum var 24. januar og samanlagt hava 11 ráðsfundir verið í 2018, umframt aðrir styttri fundir.

Løgtingslóg um Etiskt ráð er frá september 2018. Tíðin var nú búgvín til, at Føroyar skuldu hava eitt Etiskt ráð. Men hvør var orsøkin til tað, kunnu vit spyrja ?

Flest øll lond í evropa hava etiskt ráð ella etiska nevnd. Henda skipan er íkomin orsakað av mongu broytingunum í 70 og 80 árunum innan bio-medisinsku granskingina. Eitt nú fórdu hesi granskingarúrslit til eftirgjørdan gitnað og sonevndu reagensglasbørnini. Í kjalarvørrinum av hesum hendingum var spurt, hvørt farið var útum etisku mørkini og um gingið var ímóti virðum, sum tilveruliga og mentanarliga vórðu mett, ikki at kunna nertast.

So við og við mettu einstøku londini, fyrst í Norðurevropa, at neyðugt var at stovna óheft etisk ráð, til at viðgera og ráðgeva um etiskar spurningar úr einum samfelagsligum sjónarhorni. Etisku ráðini fingu eisini uppgávuna, at skapa áhuga og orðaskifti um etiskar spurningar í almenninginum. Í dag hava flestu framkomin lond etiskt ráð.

Í Føroyum byrjaði kjakið um etiskt ráð fyrst í 90'unum, tá uppskot til lóg um etiskt ráð fyri bio-medisinska gransking var lagt fyri løgtingið í 1991. Málið kom tó ongantíð til atkvøðugreiðslu. Málið var aftur frammi á tingi í 1993, 1995 og 2013. Men ikki fyrr enn í mai 2017 var løgtingslóg um Etiskt ráð samtykt.

Kjakið seinastu árinum um ílegugransking í Føroyum og um at kortleggja ílegurnar hjá øllum føroyingum, hevur eitt nú fært við sær ymsar etiskar spurningar. Landsstýriskvinnan í heilsu- og innlendismálum hevur mett, at tað

er týðandi, at spurningar av slíkum slag verða tiknir upp til reiðiliga og dygga viðgerð í føroyska samfelagnum. Hon legði tí uppskot til løgtingslóg um Etiskt ráð fram á Føroya Løgting 28. februar 2017. Eftir 1. viðgerð var málið lagt fyri Trivnaðarnevndina. Nevndin viðgjørði málið á fleiri fundum, áðrenn tað varð lagt fyri tingið aftur. Til endaligu atkvøðugreiðsluna vóru 29 tinglimir til staðar. 20 av teimum atkvøddu fyri, 8 ímóti og ein atkvøddi blankt. Uppskotið var sostatt samtykt og við hesari stovnssetan hava Føroyar fingið ein skipaðan pall, at hava kjak um etiskar spurningar.

Etiska ráðið hevur nú virkað í eitt ár, hevur umrøtt ymisk etisk evnir og ymsar etiskar spurningar í mun til uppgávuna, ráðið er sett at fremja.

Ráðið hevur havt fyrsta almenna tiltakið, sum var um talgilding í heilsuverkinum. Talgilding gongur við tí rúkandi ferð og letur upp fyri eini røð av móguleikum, sum raka menniskju. Tað verið seg innan t.d. persónsupplýsingar, medisin og sjúkuviðgerð. Tí metti ráðið, at hetta evnið var sera viðkomandi at seta á skrá.

Harumframt hevur ráðið fingið til vega føroyskan tekst um etikk. Hetta er bóklingur hjá etiska ráðnum í Svøríki, sum er umsettur til føroyskt og sum ráðið metir, er sera hósandi til at fáa innlit í etikk og etiskar støður. Bóklingurin er eisini gott grundarlag í undirvísingini um etikk.

Fyri framman eru mong etisk evnir at viðgera. Ráðið er farið í gongd við at fyrireika lýsing av etiskum støðum um fosturtøku og fosturdiagnostikk. Sum kunnugt er hetta eitt sera grundleggjandi, kensluborið og víttfevnandi evni og ráðið skal tí hava stundir til at umrøða hvussu og á hvønn hátt farast skal fram í mun til at varpa ljós á evnið alment. Harumframt fer ráðið at taka upp evnið linnandi viðgerð og deyðshjálp.

Hildur við Høgadalsá
forkvinna

Barbara á Tjaldrafløtti
fakligur skrivari

Uppgávan hjá Etiska ráðnum

Etiska ráðið er sett at virka samsvarandi lögtingslóg [nr. 70 frá 29. mai 2017](#) um Etiskt ráð.

Etiska ráðið skal fremja og styrkja kjak og vitan um etiskar spurningar, ið knýta seg til heilsufakligt virkseimi á heilsuøkinum, almannaøkinum og kommunala økinum. Hetta verður m.a. gjørt við at skipa fyri ráðstevnum, evnisdøgum og kjakfundum fyri at varpa ljós á aktuellar etiskar spurningar.

Etiska ráðið skal ráðgeva Løgtingi, landsstýrinum og almennum myndugleikum í etiskum spurningum. Etiska ráðið hevur skyldu til at fylgja menningini á tí bio- og ílegutekniska økinum og hevur til uppgávu at ráðgeva í etiskum spurningum viðvíkjandi gransking í og nýtslu av bio- og ílegutøkni.

Ráðið virkar óheft og velur sjálvst tey evnir og teir spurningar, tað tekur til viðgerðar. Tað er ikki krav, at Ráðið er samt í sínum niðurstøðum um ávís etisk evnir. Heldur er umráðandi, at lýsa ávísu evnini úr ymiskum sjónarhornum og búgva almenningin, og tey, sum skulu taka støðu til tey ymsu evnini, til víðari kjak og støðutakan.

Ráðið skal lata úr hondum minst eina frágreiðing um árið.

Setan av ráðnum og hvør er í ráðnum

Í lóggávuni er ásett, at tað er landsstýrismaðurin í heilsu- og innlendismálum, sum setur limirnar í Etiska ráðnum. Etiska ráðið hevur níggju limir, ið verða settir fyri fyra ár í senn. Tilnevningin verður gjørd eftir ávísimum reglum, soleiðis at landsstýrismaðurin í heilsu- og innlendismálum tilnevni formannin í ráðnum, umframt ein lim. Harumframt tilnevni landsstýrismaðurin í heilsu- og innlendismálum tríggjar limir eftir tilmæli frá landsstýrismonnunum í ávikavíst almannamálum, vinnumálum og mentamálum, ein lim eftir tilmæli frá Kommunufelagnum og tríggjar limir eftir tilmæli frá politisku flokkunum, ið hava umboð á Løgtingi.

Tey, ið verða tilnevnd í ráðið, skulu hava innlit í etisk, mentanarlig, samfelagslig og faklig viðurskifti, ið hava týðning fyri virkseimið hjá ráðnum. Limir í ráðnum kunnu ikki sita á Løgtingi ella í kommunustýri.

Limirnir verða sitandi í ráðnum, til nýggir limir eru tilnevndir. Tá ið ráðið verður sett av nýggjum, verður miðað ímóti, at í minsta lagi trýggir limir frá undanfarna valskeiði verða sitandi eitt valskeið afturat. Limir kunnu verða settir av nýggjum eina ferð.

Landsstýrismaðurin í heilsu- og innlendismálum skal tryggja, at ráðið verður samansett við fólki við fjølbroyttum útbúgvungum og royndum og at umleið eins nógvir limir av báðum kynum eru umboðað.

Ráðið hevur ikki verið fullmannað síðan í summar, tá Steintóra Samuelsen, serlækni í gynækologi/obstretrik fór úr ráðnum.

Ráðslimir

Hesir limir eru í Etiska ráðnum:

Hildur við Høgadalsá, tilnevnd forkvinna, sjúkrarøktarfrøðingur og master í yrkismenning. Hildur er eykalimur og fyrrverandi forkvinna í Sjúkrarøktaretiska ráðnum. Hon hevur starvast víða innan heilsuverkið, harav meginpartin av tíðini á Sjúkrarøktarfrøðiskúlanum.

Tilnevnd av landsstýriskvinnuni í heilsumálum.

Jógvan D. Hansen, cand. phil. Starvast sum lærari í heimsspeki. Tilnevndur eftir tilmæli frá politisku flokkunum á Løgtingi.

Richard Schwartson, MSc (Pharm) og MSc (IT). Starvast sum KT leiðari í Apoteksverkinum.

Tilnevndur eftir tilmæli frá politisku flokkunum á Løgtingi.

Sólbjørg Frederiksberg, fysioterapeutur. Starvast á fysioterapideildini á Landsjúkrahúsinum.

Tilnevnd eftir tilmæli frá politisku flokkunum á Løgtingi.

Jákup H. Foldbo, cand. scient. soc. Starvast sum trivnaðarleiðari í Runavíkar kommunu.

Tilnevndur eftir tilmæli frá Kommunufelagnum.

Leif Olsen, sosialráðgevi. Starvast sum ráðgevi í Almannaverkinum.

Tilnevndur eftir tilmæli frá landsstýriskvinnuni í almannamálum.

Debes H. Christiansen, cand. scient. Deildarleiðari á Heilsufrøðiligu Starvsstovuni.

Tilnevndur eftir tilmæli frá landsstýrismanninum í vinnumálum.

Marjun Bæk, cand. theol. Fyrrverandi sóknarprestur og sjómansprestur.

Tilnevnd eftir tilmæli frá landsstýriskvinnuni í mentamálum.

Skrivstova letur upp

Á skrivstovuni starvast fakligur skrivari.

Barbara á Tjaldraflótti, cand. scient. adm og MEVO (Master í etikki og virðum í organisatiónum).

Sett eftir tilmæli frá Etiska ráðnum.

Ein av fyrstu uppgávuunum hjá Etiska ráðnum var at fyrireika setan av fakligum skrivara til ráðið at arbeiða hálva tíð. Lýst var í miðlunum eftir starvsfólki og fakligur skrivarin var settur í starv frá 1. mai, tá skrivstovan lat upp.

Uppgávan hjá skrivstovuni er at tæna Etiska ráðnum at røkja sína uppgávu, sum er at fremja og styrkja kjak og vitan um etiskar spurningar, ið knýta seg til heilsufakligt virkseimi á heilsuøkinum, almannaøkinum og kommunala økinum og at gera almennar myndugleikar og borgarar betur førar fyri at taka støðu í etiskum spurningum.

Etiska ráðið hevur leigað hølið frá Landssjúkrahúsinum og húsast í Granskingarlonini, J. C. Svabosgøta 43.

Heimasíða

Eitt av høvuðsamboðunum at røkka borgarum og almennum myndugleikum fyri at fáa boðskapin út, er ein heimasíða. Í lóggávuni er álagt Etiska ráðnum at fremja og styrkja kjak og vitan um etiskar spurningar og tí avráddi ráðið tíðliga í 2018, at fara í gongd við at menna eina heimasíðu.

Av tí at ráðið enn er ungt, er avmarkað, hvussu nógv tilfar er á heimasíðuni. Tó eru tær grundleggjandi upplýsingarnar um lóggávu, ráðslimir og skrivstovu at finna á heimasíðuni. Umframt um tiltak, útgávu og hoyringarsvar, sum ráðið hevur latið almennu myndugleikunum.

Heimasíðan verður andlitið hjá ráðnum úteftir og fer at endurspegla virkseimið hjá ráðnum.

Búmerki

Búmerki er týðningarmikil partur av eini heimasíðu, umframt at tað verður nýtt sum eyðkenni á prentlutum o.o.

Ráðið gjørði tí av, at lata gera eitt búmerki, sum skuldi vera grafiska ímyndin av Etiska ráðnum. Ráðslimirnir hildu, at búmerkið skuldi mynda hugtøk sum eitt nú umhugsni, djúphugsni, virðing, óendalig tilgongd, endaloysi og tvístøða.

Grafikarar fingtu uppgávuna at sniðgeva eitt búmerki, sum skuldi taka støði í hugtøkunum hjá ráðslimunum.

Uppskot til búmerki var síðan lagt fyri Etiska ráðið og var samtykt. Ráðið metti, at uppskotið var sera beinrakið, grafiskt snøkt og lætt at kenna aftur.

Búmerkið ímyndar 3 rundingar, sum eru settir saman til eitt livandi skap, sum hvílir í sær sjálvum. Rundingarnir eru sambundnir og kunnu mala og førka seg í mun til hvønn annan. Hvar byrjar tann eini og hvar endar hin ?, kann ein spyrja. Búmerkið vekir ávíst forvitni og umhugsni.

Talið 3 umboðar ávísa rútmu, - lívsins rútmu.

Byrjan – miðja – endi. Skapan – lív – deyði. Fortíð – nútíð – framtíð.

Etiska ráðið viðger evnir, har tað sum oftast ikki eru eintýtt svar og har evnir kunnu síggjast úr ymsum sjónarhornum. Soleiðis ímyndar búmerkið arbeiðið hjá Etiska ráðnum.

Fyrstu fetini

So skjótt ráðið var sett, var avrátt at ráðið í fyrstu atløgu skuldi seta seg inn í mál, sum hava við bio- og ílegutøkni at gera og fáa kunning um tær ymsu etisku greinarnar. Hetta fyri at seta seg inni í, hvat fyriferst í Føroyum innan økið og sum knýtir seg at uppgávuni hjá Etiska ráðnum. Skipað var fyri at fáa ymsar fyrilestrahaldarar á ráðsfund, at leggja fram um tey einstøku evnini. Hetta førði við sær sjev áhugaverdar fyrilestrar um Far-Gen og Ílegusavnið, um virkseimið hjá Vísindasiðseminevndini, um Nordic Committee on Bioethics, um Etiska trupulleikaøkið viðvíkjandi genomsekvensering, um etikk í breiðum høpi og um móguleikan at broyta arvaeginleikar. Niðanfyrir verður í stuttum greitt frá fyrilestrunum.

Frágeiðing um etikk

Jógvan D. Hansen, lærari í heimsspeki og ráðslimur, greiddi frá etikki og etiskari argumentatiún. Nortið varð við nakrar grundleggjandi etiskar fatanir, og fyrimunir og vansar við hesum. Fyrst og fremst var greitt frá pligtetikki, avleiðingaretikki, samskiftisetikki og nándaretikki. Nøkur ítøkilig dømi vóru nevnd. Eisini var gjørd ein roynd at lýsa, hvat vit sipa til, tá tosað verður um etisk virði. Spurt varð, hvønn leiklut virði hava fyrir einstaklingar og samfeløg. Hava virði nakað objektivt grundarlag ella ei, eru virði nakað vit finna ella uppfinna? At enda lýsti hann uppskotið hjá Habermas um, hvussu demokratisk samfeløg á rationellum grundarlagi kunnu hugsast at koma fram til semju um etiskar spurningar.

Far-Gen

Noomi Gregersen, Ph.d í mýlskari lívfrøði og verkætlanarleiðari greiddi m.a. frá, at høgðusendamálið hjá FarGen er at menna ein infrastruktur til genomgransking í Føroyum, at menna leistir fyrir at samantvinna genomfrøði og heilsuverkið, og at gagnnýta genomdátur til fyrirbyggjan og viðgerð av sjúkum í føroyska heilsuverkinum. Harumframt var greitt frá mannagongdunum, sum FarGen arbeiðir eftir og um kanningarnar arbeitt verður við.

Ílegusavnið

Guðrið Andorsdóttir, cand.scient., stjóri í Ílegusavninum, greiddi frá um virkseimið hjá Ílegusavninum, og um hvussu Vevnaðarskráin, Diagnosuskráin og Ættarbandsskráin eru bygdar upp. Hon greiddi eitt nú frá, hvørjar upplýsingar Ílegusavnið hevur atgongd til og um

framtíðarætlanirnar, m.a. við betri atgongd til egnu upplýsingar, tá verkætlanin Talgildu Føroyar verður sett í verk. Til tess at fáa atgongd til skráirnar er ein røð av krøvum, sum skulu vera fylgd, eitt nú at kliniskur ábyrgdarhavari er, umframt at gjørdur verður sáttmáli um atgongd, sum lýsir endamálið við atgongdini. Upplýst var eisini um verkætlanirnar, sum eru í gongd, harav fleiri eru byrjaðar fyri nøkrum árum síðan og sum nú byrja at geva úrslit.

Vísindasiðseminevndin

Jens Andreasen, formaður, lækni og granskari og Oluf Færø, cand.scient. næstformaður greiddu m.a. frá, at uppgávan hjá nevdini er at meta um og geva loyvi til at seta heilsuvísindaligar granskingarverkætlanir í verk í Føroyum. Endamálið hjá nevdini er at tryggja, at heilsuvísindaligar granskingarverkætlanir verða framdar vísindaetiskt álítandi. Nevndin skal taka serligt atlit til trygdina og virðingina hjá teimum, sum luttaka í verkætlanini. Tá nevdin metir um einstøku verkætlanirnar, skal metingin endurspegla virðir og sjónarmið hjá borgaranum.

Nevndin hevur sje y limir, fyra eru leikfólk og trý eru granskarar. Nevndin vísir til Heilsu- og innlendismálaráðið og virkar eftir donskum ásetingum “Anordning nr. 961 frá 15. juli 2013”. Nevndin er annars skipað sum regional nevd í danska kongaríkinum undir Den Nationale Videnskabsetiske Komite.

Etisk trupulleikaøki viðvíkjandi Genomsekvensering

Svein-Ole Mikalsen, Ph.d., professari í mýlskari lívfrøði greiddi m.a. frá, at upplýsingar um ílegur verða ofta mettar at hava serstöðu í mun til aðrar heilsuupplýsingar. Høvuðsorsøkirnar eru, at persónurin fær atgongd til upplýsingar, sum bera í sær avleiðingar fyri persónin sjálvan og kunnu bera í sær upplýsingar fyri onnur í familjuni. Víst var eitt nú á spurningar sum, hvør eigur upplýsingarnar um tann einstaka, hvussu kann heilsuøkið nýta upplýsingarnar og hvussu fær einstaki persónurin upplýsingar og kunning um egnu ílegur ?

Nordic Committee on Bioethics

Súsanna Mortensen námslektari á Setrinum, Deildin fyri Heilsu- og Sjúkrarøktarvísindi og eygleiðari, greiddi frá um Nordic Committee on Bioethics, sum er stovnur undir

Norðurlandaráðnum, stovnaður 1989 og virkar fyri Norðurlenskum samstarvi og kunning sínámillum við vísindafólk, tinglimir og almenn embætisfólk á bioetiska økinum.

Arbeiðssetningurin er at fremja samstarv ímillum Norðurlensku londini við tí í hyggju, at økja vitanina, fremja felags fatan, menna strategi og altjóða at vísa Norðurlensku áskoðanina av bioetiskum avbjóðingum.

The Nordic committee on Bioethics er staðsett undir NordForsk síðani 1. januar 2014 og hevur tveir limir úr hvørjum landi og eygleiðarar úr Føroyum og Álandi. Ráðstevnur eru til skiftis í londunum og ráðstevna verður hildin í Føroyum í 2019 við evninum eutanasi ella deyðshjálp.

At broyta arvamassan hjá fólki (CRISPR)

Debes H. Christiansen, lívfrøðingur og ráðslimur, greiddi frá um íleguviðgerð, ílegusaksin, sonevnda CRISPR-Cas tøkna, sum m.a. ger, at til ber at broyta arvaeginleikar hjá fólki. Hetta ber í sær, at til ber at taka burtur ávísar sjúkur, bæði hjá menniskjum og djórum, umframt at til ber at framleiða meira og betri føði. Hann vísti á nakrar av teim etisku spurningunum, sum reisa seg í kjalarvørrinum av, at henda tøkna er ment og longu verður nýtt í ymsum londum innan ávís økir.

Um framløgurnar

Framløgurnar hava givið ráðnum innlit í ymsar skipanir, sum hava við etikk at gera og sum ráðið tekur við í sínar metingar, tá ymisk evnir skulu viðgerast.

Virksemi

Umframt at kunna seg um tað, sum verður gjørt innan bio- og ílegutøkni, hevur Etiska ráðið eina røð av etiskum evnum at arbeiða við, sum frá líður. Evnini sum vóru raðfest í 2018, vóru at fáa til vega føroyskt tilfar um etikk og at skipa fyri tiltaki um etikk og talgilding. Evnini verða í stuttum lýst niðanfyrri.

Etikkur og talgilding

Fyrsta almenna tiltakið hjá Etiska ráðnum var 28. november og var um etikk og talgilding. Endamálið var at lýsa hvørjar etiskar spurningar talgilding í heilsuverkinum kann hava. Tiltakið var skipað sum ein kjakfundur við fimm framløgum. Framløgurnar snúðu seg um tankar um menniskjaliga aspektið við at flyta seg á talgildar loysnir, um hvørjar upplýsingar tað almenna kann skráseta um persónar og hvussu upplýsingarnar vera vardar, um hvat ein ynskir at egnu upplýsingar kunnu brúkast til í heilsuverkinum, um hvussu ein tryggjar sær, at egnu upplýsingar vera nýttar rætt og ikki misnýttar og um talgilding úr einum etiskum sjónarhorni.

Síðan var pallborðsorðaskifti, har fundarluttakarar kundu seta pallborðsluttakarunum spurningar. Fundarluttakararnir nýttu henda møguleikan og fleiri spurningar og svar vóru um eitt nú dátutrygd, hvussu persónsupplýsingar vera vardir og um møguleikar, sum talgilding letur upp fyri. Ráðið metti, at við hesum fundi var ljós varpað á eitt sera týðningarmikið evnið í føroyska samfelagnum og at fólk finga nakað heim við at hugsa um.

Tiltakið var á Reinsarínum í Tórsgøtu í Havn og var alment og ókeypis. Millum 80 og 90 fundarluttakarar møttu til tiltakið. Allar framløgurnar, sum eisini vóru tekniástulkaðar, vóru sjónbandaðar og eru at síggja á heimasíðuni. ([Trýst her.](#))

Myndirnar niðanfyri eru frá fyrsta almenna tiltakinum.

Myndir: Etiska ráðið

Bókingurin Etikkur – ein evnislýsing

Etikkur – ein evnislýsing er upprunaliga ein svenskur bókingur, sum Statens Medicinsk Etiska Råd (SMER) í Svøríki hevur givið út. Etiska ráðið hevur umsett bókingin til føroyskt og almannakunngjørt tekstin. Etikkur – ein evnislýsing skal viðvirka til at eggja og stimbra kjakið um etiskar spurningar, sum viðkoma okkum øllum. Talan kann vera um ævigar spurningar um lívsins byrjan og enda, og spurningar sum koma, sum fylgja av medisinskari og tøkniligari menning.

Bókingurin greiðir frá nøkrum av teim týðningarmestu etisku meginreglunum, og vísir á etiskar trupulleikar, sum eru í sjúkrarøkt, umorgan og medisinskari gransking. Bókingurin lýsir hvussu til ber við etiskari útgreining, at koma ávegis til vælhugsaðar støður ella sjónarmið.

Etiska ráðið metir, at tilfarið er hóskandi sum undirvísingartilfar og annars til tey, sum eru áhugað í at lesa um etikk. Bókingurin er skipaður soleiðis, at evnini kunnu lesast hvør sær.

Bókingurin kann takast niður á heimasíðuni. ([Trýst her.](#))

Innkomin mál

Etiska ráðið hefur móttikið einstök mál frá borgarum í 2018. Málini verða mettt í mun til hvørt tey samsvara við virkisøkið hjá Etiska ráðnum og verða viðgjørd samsvarandi galdandi reglum. Etiska ráðið hefur ikki heimild at virka sum málsviðgeri. Heldur er talan um at upplýsa og vegleiða.

Samanlagt hefur ráðið fingið fyra ymiskar áheitanir. Ein var frá borgara um at viðgera spurning um slakt av seyði, sum fer fram í almennum rúmi. Ráðið umrøddi málið, men gjørði ikki nakra niðurstøðu ella meting, tí spurningurin var uttanfyri virkisøkið hjá ráðnum.

Ráðið hefur eisini fingið spurning frá borgara um virðiliga palliativa viðgerð. Ráðið hefur avrátt at arbeiða við hesum evninum og hefur sett tað á skrá, sum alment tiltak heystið 2019. Ráðið hefur somuleiðis heitt á Heilsu- og innlendismálaráðið um, at endurskoða og viðgera evnið um palliativa viðgerð.

Ráðið hefur fingið spurning frá sjúkrarøktarfrøðilesandi viðvíkjandi tagnarskyldu og svarað hesum spurningi skrivligt. Somuleiðis hefur ráðið fingið munnligar fyrispurningar frá næmingum í fólkkaskúlum viðvíkjandi uppgávuskiving um fosturtøku. Forkvinnan hefur svarað hesum munnligt.

Samstarv við onnur ráð

Sum liður í at kunna seg um, hvussu arbeitt verður við etiskum spurningum, setti ráðið seg í samband við Sjúkrarøktaretiska ráðið og Siðfrøðinevdina hjá føroyskum sálarfrøðingum. Tað er so, at í viðmerkingunum til lóggávuna um Etiskt ráð verður sagt, at landsstýrismaðurin metir tað vera ynskiligt, at Etiska ráðið samstarvar við onnur líknandi ráð.

Etiska ráðið, umboðað við forkvinnuni og fakliga skrivaranum, hefur havt fund við forkvinnuna í Sjúkrarøktaretiska ráðnum og við formannin í Siðfrøðinevdini hjá føroyskum sálarfrøðingum. Málið við fundinum var at umrøða móguleikar og evnir at samstarva um. Fundurin kom til ta niðurstøðu, at partarnir kunnu geva hvørjum øðrum íblástur í etiskum spurningum, umframt at samstarva um førleikamenning og fyrilestrar. Avrátt var at hava samstarvsfund eina ferð um árið.

Hoyringarsvar

Ein av uppgávuunum hjá Etiska ráðnum er at ráðgeva Løgtingi, landsstýrisfólkum og almennum myndugleikum í etiskum spurningum. Henda leiklut hevur ráðið m.a. framt við at viðgera lógaruppskot, sum ráðið hevur mett hava týðandi etiskar ávirkanir og fylgir/avleiðingar.

Ráðið hevur latið hesi hoyringarsvar.

- 19. apríl, uppskot til løgtingslóg um varskógvaraskipan
- 13. september, uppskot til løgtingslóg um vælferðarlóg við fylgilóggávu,
- 13. september, uppskot til løgtingslóg um tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin.

Hoyringarsvarini eru at finna á heimasíðuni hjá ráðnum. ([Trýst her](#))

Ætlanir 2019

Etiska ráðið hevur lagt høvuðsvirksemið fyri 2019 til rættis. Ætlanin er at viðgera tvey ymisk evnir sum høvuðsevni.

Fosturtøka og fosturdiagnostikkur

Fosturtøka og fosturdiagnostikkur eru evnir, sum við jøvnum millumbilum verða umrødd bæði í politisku skipanini og millum borgarar og áhugabólkar. Ráðið hevur avrátt at viðgera hesi evnir útfrá einum etiskt sakligum sjónarmiði. Arbeitt verður við evninum fyrru helvt av árinum.

Linnandi viðgerð og deyðshjálp

Hitt høvuðsevni verður at viðgera linnandi viðgerð og deyðshjálp. Hesin spurningur verður alt meir viðkomandi, sæð í ljósinum av tøkniligu móguleikunum, sum gerast alt fleiri og sum kunna ávirka fólk, sum liggja fyri deyðanum. Arbeitt verður við evninum seinnu helvt av árinum.

Onnur evnir

Harumframt koma onnur størri og smærri evnir at verða viðgjørd og sum kunnað verður um í næstu ársfrágreiðing.

Samanumtøka

At byrja nýtt virksemi er krevjandi og áhugavert. Tað tekur tíð at fóta sær í uppgávuni, at samskifta skilagott og at seta út í kortið.

Etiska ráðið hevur nú eitt ár á baki og hevur gjørt sær fyrstu royndirnar. Ráðið hevur staðið fyri einum almennum tiltakið, umsett og givið út ein bóking um etikk, hevur givið hoyringarsvar til lógaruppskot og viðgjørt einstøk evnir, sum eru komin frá borgarum og áhugabólkum.

Ráðið hevur við heimasíðuni fingið amboðið at røkka almenninginum og hevur eisini ein grafiskan samleika.

Limirnir í Etiska ráðnum eru fúsir at fara til verka og vóna at kunna fremja og styrkja kjak og vitan um etiskar spurningar, sum knýta seg at heilsufakliga virkseminum á heilsuøkinum, almannaøkinum og kommunala økinum, eins og ráðið kann vera við til at byggja upp almenna vitan og førleikar um etiskar spurningar í Føroyum.

ETISKA RÁÐIÐ